

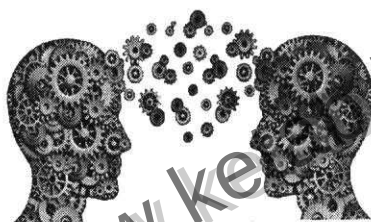
۳۱۸۳۲

تولید دانش بنیان

و

اشتغال آفرین

تألیف: مهندس امید محمدی

سال ۱۳
دانش بنیان
اشتغال آفرین

۱۴۰۱

مرکز فرهنگی ورزشی آها

9786229886243

سرشناسه: محمدی، امید، ۱۳۵۵ -
عنوان: تولید دانش بنیان و اشتغال آفرین
نام پدیدآور: تألیف امید محمدی
مشخصات نشر: تهران: انتشارات آبا، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری: ۱۷۲ ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک: 978-622-98862-4-3 - وضعیت فهرست نویسی: فبا - یادداشت: کتابخانه.
موضوع: اقتصاد دانش بنیان - Knowledge economy - موضوع: اقتصاد دانش بنیان - ایران
Research parks - Knowledge economy - Iran -- پردیس های پژوهش -
رده بندی دیویی: ۳۰۳ / ۲۸۳۳
رده بندی کنگره: HC79
شماره کتابشناسی ملی: ۸۹۷۳۸۲

مرکز فرهنگی ورزشی آبا

تهران - خیابان سه‌رودی جنوبی - خیابان بهار شیراز - پلاک ۱۲۵ - تلفن: ۷۷۵۱۵۰۵۶ - فکس: ۷۷۵۱۵۰۵۵
www.abia.ir Email: abia5@yahoo.com

عنوان کتاب: تولید دانش بنیان و اشتغال آفرین

تألیف: مهندس امید محمدی

ناشر: انتشارات آبا

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

تیراژ: ۲۲۰ جلد

چاپ و صحافی: برتر

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۸۶۲-۴-۳

EAN: 978-622-98862-4-3

9786229886243

◀ فهرست

پیشگفتار ۱۳

فصل اول: شناخت چهارچوب نظری تولید دانش بنیان و اشتغال آفرینی

۱-۱- مفاهیم اقتصاد دانش بنیان ۱۹

۱-۱-۱- تعریف اقتصاد دانش بنیان ۱۹

۱-۱-۲- معنی لغوی اقتصاد دانش بنیان ۲۱

۱-۱-۳- تاریخچه مفهوم اقتصاد دانش بنیان ۲۱

۱-۱-۴- رویکردهای مختلف به اقتصاد دانش بنیان ۲۶

۱-۱-۵- رویکرد سیاستگذاری اقتصاد دانش بنیان در ایران ۲۹

۱-۲- تولید داخلی کلید رفع معضلات اقتصادی-اجتماعی و فرهنگی ۲۹

۱-۳- افزایش تولید ملی عاملی موثر در کنترل تورم ۳۴

۱-۴- حفظ استقلال همه جانبه کشور ۴۱

۴۳ ۱-۵ رونق و رشد اقتصادی

فصل دوم : ضرورت شناخت دانش بنیان

۴۹ ۲-۱ دانش بنیان راه میانبر اقتصاد و اشتغال زایی

۵۱ ۲-۲ ظرفیت اشتغال زایی در حوزه دانش بنیان

۵۴ ۲-۳ جایگاه دانش بنیان در طرح های کلان علمی و تولیدی

۵۶ ۲-۴ تولید دانش بنیان حلقه مفقوده در اقتصاد ایران

۵۷ ۲-۴-۱ حمایت از شرکت های دانش بنیان راه میان بر خروج اقتصاد از رکود

۵۹ ۲-۴-۲ تحقق تولید و اشتغال دانش بنیان از مسیر بنگاه های متوسط و بزرگ

۶۰ ۲-۵ نقش پارک های علم و فناوری در توسعه دانش بنیان

۶۲ ۲-۵-۱ انواع پارک تحقیقاتی

۶۲ ۲-۵-۱-۱ پارک علمی (Science park)

۶۲ ۲-۵-۱-۲ پارک فناوری (Technology park)

۶۳ ۲-۵-۲ روش شکل گیری شرکت دانش محور

۶۳ ۲-۵-۲-۱ انشعاب عملیاتی از سازمان مادر

۶۳ ۲-۵-۲-۲ انشعاب سازمانی از شرکت مادر

۶۳ ۲-۵-۲-۳ کارآفرینان مستقل

۶۴ ۲-۵-۳ انکوباترها

- ۴-۵-۲- طبقه بندی انکوباتورها ۶۵
- ۴-۵-۴-۱- انکوباتورهای صنعتی ۶۵
- ۴-۵-۴-۲- انکوباتورهای دانشگاهی ۶۵
- ۴-۵-۴-۳- انکوباتورهای مجازی ۶۵
- ۴-۵-۴-۴- انکوباتورهای بین المللی ۶۵
- ۶-۲- پارک فناوری حلقه واسط دانشگاه و صنعت ۶۶
- ۶-۲-۱- انواع دیدگاه نسبت به پارک های علم و فناوری ۶۷
- ۶-۲-۱-۱- دیدگاه نهادی ۶۷
- ۶-۲-۱-۲- دیدگاه اقتصادی ۶۷
- ۷-۲- تاریخچه پارک های علم و فناوری در دنیا و ایران ۶۸
- ۸-۲- اهمیت و کارکرد پارک های علم و فناوری ۶۹
- ۸-۲-۱- توسعه مبتنی بر فناوری ۶۹
- ۸-۲-۲- توسعه خوشه های صنعتی ۷۰
- ۸-۲-۳- اشتغالزایی ۷۰
- ۸-۲-۴- کارایی کسب و کار ۷۰
- ۸-۲-۵- ارتباط صنعت با دانشگاه ۷۰
- ۸-۲-۶- شبکه سازی ۷۰
- ۸-۲-۷- پشتیبانی از کسب و کارهای جدید ۷۱
- ۸-۲-۸- توسعه منطقه ای ۷۱

- ۷۲ ۹-۸-۲- انتقال فناوری
- ۷۲ ۱۰-۸-۲- تحریک نوآوری
- ۷۳ ۹-۲- بررسی عوامل موفقیت در پارک علم و فناوری
- ۷۳ ۱-۹-۲- فاکتورهای وابسته به مکان
- ۷۳ ۲-۹-۲- فاکتورهای وابسته به امکانات و تأمین ضرورت
- ۷۴ ۳-۹-۲- فاکتورهای وابسته به مکانیزم های پشتیبانی
- ۷۴ ۱۰-۲- تأثیر پارک های علم و فناوری بر شرکت های دانش بنیان
- ۷۶ ۱۱-۲- نقش فناوری اطلاعات در تولید دانش بنیان و اشتغال زایی
- ۷۸ ۱-۱۱-۲- تأثیر و مشارکت فناوری اطلاعات و ارتباطات بر اشتغال آفرینی
- ۸۰ ۲-۱۱-۲- اشتغال زایی و شرکت های دانش بنیان در حوزه فناوری اطلاعات
- ۸۱ ۳-۱۱-۲- زیرساخت های اطلاعات
- ۸۱ ۴-۱۱-۲- توسعه علمی و فناوری کشور در گرو حمایت از شرکت های دانش بنیان
- ۸۲ ۵-۱۱-۲- جایگاه علم و فناوری در تحقق اقتصاد مقاومتی
- ۸۴ ۶-۱۱-۲- اقتصاد دانش بنیان، بر مبنای تولید، توزیع و مصرف دانش و اطلاعات
- ۸۷ ۱۲-۲- تأثیر سرمایه انسانی بر اشتغال آفرینی
- ۸۷ ۱-۱۲-۲- تأثیر کسب و کارهای دانش بنیان بر رشد اقتصادی کشور
- ۸۸ ۲-۱۲-۲- ضرورت راه اندازی و توسعه کسب و کارهای دانش بنیان
- ۸۹ ۳-۱۲-۲- توسعه و راه اندازی کسب و کارهای دانش بنیان در کشور

فصل سوم: موانع و چالش‌های تولید و اشتغال آفرینی

- ۳-۱- ضرورت شناخت مولفه‌های اقتصاد مقاومتی ۹۳
- ۳-۱-۱- مردمی نمودن اقتصاد ۹۳
- ۳-۱-۲- تقویت فرهنگ کار و تولید ۹۴
- ۳-۱-۳- کاهش وابستگی به ذخایر زیرزمینی ۹۴
- ۳-۱-۴- اصلاح الگوی مصرف و پرهیز از اسراف ۹۵
- ۳-۱-۴-۱- راهکارهای اصلاح الگوی مصرف ۹۷
- ۳-۱-۴-۲- مدیریت انرژی ۹۸
- ۳-۱-۵- حمایت از تولید ملی ۹۹
- ۳-۱-۶- استفاده حداکثری از همه ظرفیت‌ها ۱۰۰
- ۳-۱-۷- روح خودباوری و خوداتکایی ۱۰۱
- ۳-۱-۸- توجه به اقتصاد دانش بنیان ۱۰۱
- ۳-۲- راه کارهای رسیدن به اهداف اقتصاد مقاومتی ۱۰۳
- ۳-۲-۱- اشتغالزایی ۱۰۵
- ۳-۲-۲- توسعه زیرساخت‌ها ۱۰۷
- ۳-۲-۳- توسعه فناوری و نرم‌افزار ۱۰۸
- ۳-۲-۴- توسعه تجارت منطقه‌ای ۱۱۰
- ۳-۲-۵- توسعه بخش کشاورزی ۱۱۳

- ۱۱۴ ۳-۲-۶- افزایش تولید و کیفیت محصولات
- ۱۱۷ ۳-۲-۷- صنایع دفاع الگوی خوداتکایی
- ۱۱۸ ۳-۲-۸- ایجاد نظام مالی کارآمد
- ۱۱۹ ۳-۲-۹- اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی
- ۱۲۱ ۳-۳- موانع و چالش های تولید دانش بنیان
- ۱۲۱ ۳-۳-۱- عدم همراهی بانک ها
- ۱۲۲ ۳-۳-۲- فضای نامناسب کسب و کار
- ۱۲۲ ۳-۳-۳- چند نرخی بودن نرخ ارز
- ۱۲۲ ۳-۳-۴- بالا بودن نرخ تورم
- ۱۲۳ ۳-۳-۵- مشکلات فرهنگی
- ۱۲۴ ۳-۳-۶- سیاست های نامتناسب
- ۱۲۴ ۳-۳-۷- راه کارهای حمایت از تولید
- ۱۲۶ ۳-۴- ضرورت توجه به تولید داخلی و دانش بنیان
- ۱۲۶ ۳-۴-۱- آمار بیکاری بالا
- ۱۲۷ ۳-۴-۲- امکان تهاجم قدرت های سلطه علیه کشور
- ۱۲۷ ۳-۴-۳- نقدینگی بالا و سرمایه های سرگردان
- ۱۲۷ ۳-۴-۴- فرصت سرمایه گذاری خارجی
- ۱۲۷ ۳-۵- لزوم ایجاد حمایت از تولید و دگرگونی مکانیزم های سنتی
- ۱۲۹ ۳-۶- آخرین آمار رسمی از وضعیت تولید

◀ پیشگفتار

همواره در اقتصاد این مسئله مطرح بوده است، که آیا با ورود علم و فناوری‌های جدید و رشد جایگزینی تکنیک دانش‌بنیان و شیوه‌های پیچیده‌تر به جای نیروی کار انسانی، بازار کار و شرایط اشتغال آفرینی محدودتر نمی‌شود؟

در سال‌های اخیر بحث از اقتصاد دانش‌بنیان بارها در فضاهای دانشگاهی و از سوی مسئولان کشور بارها مورد تاکید قرار گرفته است. الزامات گذار به جهان صنعتی و عبور از دالان جهان پسا صنعتی توانمند شدن بنیان صنایع و محصولات اقتصادی بشر بر پایه دانش نوین را ناگزیر ساخته است. این الزام تا بدان جا ضروری شده که امروزه از ۱۰ شرکت اول ثروتمند جهان، حداقل ۹ شرکت به‌طور مستقیم با فناوری‌های دانش‌بنیان عجین هستند و همه آن‌ها از همان آغاز تولد خویش با طرح‌های دانش‌بنیان همراه بودند.

در چنین شرایطی سال ۱۴۰۱ را سال «تولید؛ دانش‌بنیان و اشتغال آفرین» نامیدند. با این اوصاف، همواره در اقتصاد این مسئله مطرح بوده است، که آیا با ورود علم و فناوری‌های جدید و رشد جایگزینی تکنیک دانش‌بنیان و شیوه‌های پیچیده‌تر به جای نیروی کار انسانی، بازار کار و شرایط اشتغال آفرینی محدودتر نمی‌شود؟

ورود کسب و کارهای دانش‌بنیان و ریسک‌پذیر، الزامی اقتصادی است، که از آن نمی‌توان فرار کرد. این امر یک شمشیر دو لبه است؛ یعنی هم می‌تواند به کسب و کارهای خرد دیگر و بازار کار در کشورهایی مثل ایران آسیب بزند، و هم می‌تواند تحت شرایطی برعکس شرایط را برای بازار اشتغال و کار به‌منظور ایجاد فرصت‌های جدید

شغلی مساعدتر کند.

اگر ورود به حوزه تولید دانش بنیان با یک برنامه ریزی هدفمند و با نیت‌های مشخص باشد، آسیب‌های احتمالی ورود دانش بنیان‌ها به اشتغال از بین می‌رود. مشاغل خانگی و مشاغل خرد کارگاهی، حوزه‌ای جدا از مشاغل ایجاد شده در بنگاه‌های دانش بنیان دارند.

در این حوزه مدل توسعه دانش بنیان چین بهترین مثالی است که می‌توان مطرح کرد. چین با اینکه مدرن‌ترین تولیدات دانش بنیان را با نازل‌ترین قیمت عرضه می‌کند، اما بالا رفتن فناوری تولید و اتوماسیون و مکانیزه شدن کار به مشاغل خانگی و تولیدات کارگاهی و صنایع خرد چین آسیب نزده است.

در بحث ایجاد اشتغال و افزایش سطح تولیدات دانش بنیان، نباید یکی نافی دیگری باشد. امروز ناچاریم به سمت تولید دانش بنیان برویم، تا بتوانیم به صادرات تولید و رقابت در عرصه جهانی فکر کنیم.

در شرایطی که حتی نظام توزیع نیز اینترنتی و دیجیتالی شده، قاعدتاً تولید نیز دچار تحولات گسترده شده و باید نظام اشتغال آفرینی و اشتغال‌یابی نیز با این واقعیت هماهنگ شود.

ما در شرق آسیا دیدیم، که در کنار پیچیده‌ترین صنایع، حوزه فعالیت صنعتی ساده و کارگاهی نیز کاملاً فعال بود.

زیرا برای کارخانه‌ها و مراکز تولیدی با سطح بالای فناوری و علم، صرف نمی‌کند که تولیداتی ساده مثل میخ یا سنجاق سر را خودشان تولید کنند، یا مشاهده می‌کردیم که بخش بسته‌بندی بسیاری از شرکت‌های بزرگ به همان محیط‌های کار کارگاهی و کوچک و خرد سپرده می‌شد.

در شرایطی که به سمت تولید غیرحضور به مدد فناوری‌های دانش بنیان می‌رویم، مشاغل کاربر را نیز رها نمی‌کنیم.

مشاغل خانگی و کارگاهی تنها نمونه‌ای از این مشاغل کاربر است.

من به عینه در کشوری چون چین دیده‌ام، که چطور بین صنایع بزرگ در حوزه بسته‌بندی و مرتب‌سازی و تولید در واحدهای کوچک روستایی تقسیم کار به وجود

آمده و دو حوزه دانش بر و کاربر میان یک دیگر تقسیم کار ایجاد کرده‌اند، اما اگر یکی از این دو حوزه (اشتغال‌زایی) و (تولید دانش بنیان) در سیاست‌گذاری بر دیگری ارجحیت پیدا کند، عملاً یکی فدای دیگری شده و هر دوی این حوزه‌ها به هدف خود نخواهند رسید و یکی باعث تضعیف دیگری نیز خواهد شد.

امروزه عرضه نیروی کار نیز با تقاضای آن دچار عدم توازن شده است. از طرفی در برخی شهرها ما با مشکل مازاد نیروی کار و بیکاری بالا، مواجهیم و در عین حال در برخی مناطق با کمبود نیروی کار ساده و متخصص و گاه تنها کمبود نیروی متخصص طرف هستیم.

این موقعیت به این دلیل به وجود آمده که پس از پایان جنگ با کاهش سطح دستمزدهای حقیقی و افت سطح رفاه، تمایل به ازدواج و فرزندآوری کاهش یافته و باز تولید نیروی کار به خوبی انجام نمی‌شود.

در چنین شرایطی با وجود پدیده پیری جمعیت، ما به تولیدات با فناوری و بازدهی بالا که دانش بنیان هستند، بیشتر از گذشته احتیاج داریم.

این در حالی است که جمعیت بیکار تحصیل کرده با بیشتر از جمعیت بیکار فاقد تحصیلات است که ضرورت این امر را تشدید می‌کند.

روزگاری ما در آغاز انقلاب صنعتی اروپا، یعنی حدود دو قرن قبل در واکنش به ظهور ماشین‌ها با جنبش‌های مخالفت با صنعت از سوی کارگران بیکار شده مواجه شده بودیم، که خود را در قالب جنبش ((ماشین‌شکن‌ها)) نشان می‌داد؛ اما امروزه بحث استفاده از صنایع و بنگاه‌های دانش بنیان به یک ضرورت بدل شده است.

حدود ۱۵ سال قبل سازمان جهانی کار (ILO) گزارشی را منتشر کرد که بنابر آن حدود ۲ میلیارد نفر از مردم جهان کاسبان متحرک هستند!

طبق آن گزارش این جمعیت از صاحبان مشاغل متحرک مثل دست‌فروشی شروع و به کارمندان سرگردان و حتی بسیاری از کارآفرینان و تجار، فاقد دفتر و قرارگاه نیز معطوف می‌شد.

بر طبق این گزارش، از آن زمان افراد دیگر نیازی نداشتند تا در یک اقامت‌گاه قانونی به نام «دفتر» مستقر شوند و از آنجا به کسب و کار بپردازند.

